

INTRODVCTIONIS
IN
LECTIONEM
EPISTOLAE S. PAVLLI
APOSTOLI
AD
COLOSSENSIS
SECTIO II.

12

1740
106

QVAM
P R A E S I D E
D. CAROLO GOTTLOB
HOFMANNO

S. S. THEOLOGIAE PROFESSORE PVBLICO ORDINA-
RIO ET ALVMNOR. REGIO-ELECTORALIVM
EPHORO

IN
ACADEMIA VITEMBERGENSI
D. XV. FEBRVAR. A. R. S. clo 15 CC XL
H. L. Q. C.

PVBLICE DEFENDET
GOTTLIEB MEZIBRODSZKY

MODRA - HVNGARVS
S. S. THEOLOGIAE CVLTOR.

VITEMBERGAE,
STANNO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELD,
ACADEMIAE TYPOGRAPHI.

INTRODUCTIONS

SECTION

EPISTOLAE S. PAULI

AD

COLOSSENSES

SECTIO II

OPUS

PER A. S. I. D. E.

D. CAROLO GOTTLOR

HOTMANNO

THEOLOGICAE PROFESSORE PABLICO ORDINA-

RIO ET ALMAE REGIO-RECTORALIVM

PHORO

IN

ACADEMIA VITENBERGENSI

D. XV. FEBRUARII A. R. S. CL. IS. CC. XII.

H. L. G. C.

ARTIS PLETENET

GOTTLIB MEBIBRCDZSKY

MOE. HAVSARVS

S. P. IN. D. D. C. L. X. V. I. I. I.

VITENBERGAE

STANNO P. M. G. O. T. T. O. R. I. C. H. S. I. D. I.

ACADEMIAE PLETENET

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

§. I.

Auctorem epistolæ ad Colofenses, esse S. PAVLLVM Apostolum docetur: & dubio ex Act. XVIII, 23. & c. XVI, 6. occurritur.

§. II.

Cur Timotheus S. Paulo in epistolæ fronte iungatur, reiecta SAL. VAN TILL opinione, disquiritur.

§. III.

De *Scriba*, cuius opera S. Paulus in exaranda hac epistola usus, ita disputatur, ut 1) Rever. D. HEVMANNI nova coniectura afferatur, 2) auctoritati divinæ ministerium scribæ nihil derogare, ostendatur.

§. IV.

Locus, unde epistola ad Colofenses scripta, indicatur.

§. V.

Tempus, quando epistola scripta, notatis Cl. OEDERI, ERASMI, TILLEMONTII, WESSELI opinionibus, definitur.

Quæritur simul, siue *epistola ad Philemonem* eodem tempore exarata.

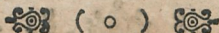
§. VI.

Tabellarii epistolæ nominantur.

§. VII.

Lingua Græca, & ea pura, scriptam esse epistolam, evincitur.

§. VIII.

§. VIII.

Notæ characteristicae duodecim *Stili* Paullini afferuntur, deque iisdem iudicatur.

§. IX.

De occasione scribendi hanc epistolam, nec non

§. X.

De scopo eiusdem, disputatur.

§. XI.

Semi-iudaizantium hæreticorum errores, in epistola notati, recensentur, artibus *Missionariorum* Rom. simul detectis.

§. XII.

Gnosticorum & *Pseudophilosophorum*, exposita vocis *συλα-*

γωγην emphasi, familia describitur: additis de *abusu Philosophiæ*, pro temporum conditione, monitis necessariis.

§. XIII.

De *morosis morum doctoribus* inter *Gnosticos*; nec non de *Srylitis, Salis*, & aliis morum severitatem sectantibus; porro

§. XIV.

De *prohibito angelorum cultu*, etiamnum in Rom. ecclesia obtinente; tandem

§. XV.

De *Cataphrygum*, seu *Montanistarum* hæresi, disseritur.

FINIS.

INTRO.

INTRODVCTIONIS
 IN
 LECTIONEM
 EPISTOLAE S. PAVLLI
 AD COLOSSENSES
 SECTIO II.

§. I.

Paullum Apostolum esse auctorem epistolæ, ad cuius faciliorem interpretationem sacrorum interpretem præparamus, clarissime docet salutato ip[s]is his ad Colossenses datis literis sub

Auctor epistolæ
 est S. Paulus A-
 postolus.

initium præmissa, in qua Apostoli nomen legitur expressum: ΠΑΥΛΟΣ ἀποστόλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, δια θεληματος Θεοῦ, καὶ Τιμοθεοῦ ο ἀδελ-
 Φος c. I, I. Quæ Pauli & Timothei conjunctio, cum & alibi in
 epistolis Paullinis observetur, 2. Cor. I, 1. Phil. I, 1. I. Theff. I, 1.
 &c. testimonio est, de alio Paulo, quam Apostolo Timothei-
 que patre in Christo & doctore, cogitandum hoc loco non
 esse.

A

esse. Occurrunt insuper per totam epistolam signa certa-
 facta, in alio nemine quam in S. Paulo obvia, ut sunt quæ de
 vinculis & calamitatibus leguntur, cap. I, 24. cap. IV, 7. sqq.
 de apostolatu apud gentes obeundo, cap. I, 23, 25. de sociis
 periculorum, horumque nominibus, cap. IV, 9, 10. quæ omnia
 & singula unum & solum Σκευος εκλογης IESV CHRISTI
 indicant. His si nomen Pauli in ipsa epistola repetitum ad-
 dideris, vix erit, quod assensum tuum remoretur, cap. I, 23. Res
 & sententiæ in literis propositæ, Pauli spiritum sanctissimum
 que fervorem produnt clarissime, quemadmodum scripturæ
 genus, cum aliis indubiis Pauli scriptis collatum, phrasisque
 Apostolo familiares, immo etiam propriæ, idem confirmant.
 (conf. §. XIII.) Finis denique epistolæ, omnem dubitandi
 causam excludit, qui aperte Pauli & nomen & salutandi mo-
 rem, quin & certissimam tesseram symbolicam (2. Theff. III,
 17.) exhibet: ο ασπασμος τη επι χειρι Παυλs. Μη μιμουσθε με των
 δεσμων. Η χαρις μεθ' υμων. Αμην. cap. IV, 18. Adderem con-
 stans & perpetuum primitivæ ecclesiæ testimonium, nisi rem
 in se certissimam ulteriori & aliunde petita confirmatione non
 egere, probe intelligerem. conf. MILLII *prolegom. ad N. T.*
sect. 81. edit. Kuster. p. 10. Meretur tamen MARCIONIS testi-
 monium a veritate extortum, quod allegetur: vaferrimus enim
 homo etsi S. Pauli litteris lubentissime omnem fidem atque au-
 thoritatem, quantum poterat, adimere studebat, hujus tamen
 epistolæ auctoritatem negare ausus non est. conf. EPIPHA-
 NIVS hæref. 48. p. m. 310.

Dubium ex Act.
 XVIII, 23. &
 XVI, 6, remo-
 netur.

Equidem ex epistolæ nostræ cap. II, 1. opinio subnasci
 posset lectoribus, ab alio Paulo, quam Apostolo, exaratam e-
 am fuisse: dum enim epistolæ auctor refert, se neminem Co-
 lossensium Laodiceorumque vidisse, repugnare videtur hi-
 storix apostolicæ, quippe quæ Phrygiam ab Apostolo Paulo
 lustratam omnino esse, Act. XVI, 6. discipulosque in Galatia
 & Phrygia ab eodem confirmatos, conceptis verbis perhibet.
 Act.

Act. XVIII, 23. At de *Phrygia majori*, ad quam Colossae pertinuerunt, S. Lucam loqui, verisimile non est; Mysia enim, Bithynia & Galatia, quas Lucas ut a Phrygia proximas nominat, Act. XVI, 7, 8. satis produunt, de *Phrygia minori* ad Mare Aegeum sita sermonem esse. Hanc adierat Paullus, Colossas vero aliasque Phrygiae majoris urbes nondum viderat, cum nostram ad Colossenses epistolam exararet. conf. *Introductionis nostrae in lection. epist. Paullin. ad Coloss.* Sect. I. §. 7. p. 7.

Longe aliter sentit THEODORETUS, dum verba ^{Coloss. II, 1.} Paulli Col. II, 1. eum in modum exponit, ut Laodiceos & Colossenses ab illis, qui Paulli faciem non conspexerant, distinguendos cupiat: *βλεται γαρ ειναι, inquit THEODORETUS, οτι ε μνον ΥΜΑΝ, αλλα και των μη τεθεαμενον με πολλην εχω Θεωντα.* Quam opinionem ut confirmet, ad eum, quem ex actibus Apostolorum citavimus, locum provocat, Paullumque in Phrygia evangelii doctrinam publice docuisse, affirmat. Vt autem concedamus, verba Paulli Col. II, 1. duplici modo accipi posse, *exclusive* scilicet & *inclusive*, prouti bene observavit SEB. SCHMIDIUS in *comment. ad epist. Coloss.* p. 104. posteriorem tamen priori praestare, verborum nexus aperte satis docet. Etenim cur Paullus Colossensibus & Laodiceis jungit omnes, quos de facie viderat nondum? suam de omnibus sibi faciem ignotis sollicitudinem cur commemorat, dum suam de Colossensibus anxietatem exponit? *Est autem S. Scripturae moris*, inquit SCHMIDIUS l. c. *quibusdam specialibus positis, reliqua, quae eiusdem naturae aut conditionis sunt, generaliter includere.* Nec est tantum modo S. Scripturae mos, sed & naturalis rerum nexus postulat, de similibus, quorum cum eo, de quo in primis vel cogitamus vel loquimur, objecto magna similitudo est, cogitare. Dum itaque Paullus meminit, se Colossenses nondum vidisse, quid quaeso facilius erat, quam ut reliquorum Christianorum recordaretur, quos etiam nondum

dum viderat ipse. Ast si THEODORETVM audire vellemus, ratio dari posset nulla, cur Apostolus suam de Colossensibus sollicitudinem jungat illi, quam de omnibus a se nondum visis ecclesiis habebat. Sed ne diutius his immoremur, monet THEODORETI confessio: *ΑΛΛΑ ΤΙΣΤΟ ΜΕΝ ΩΣ ΒΛΕΤΑΙ ΤΙΣ ΝΟΕΙΤΩ, ΞΔΕ ΓΑΡ ΔΟΓΜΑΤΩΝ ΠΟΙΕΙ ΔΙΑΦΟΡΑΝ, ΤΟ ΣΤΩΣ Η ΕΚΕΙΝΩΣ ΕΙΠΕΝ.*

§. II.

Cur Timotheus
Paullo jungatur
in epistola
fron-
te?

Timorbeum sibi jungit Paullus in præmissa salutatione, cujus vitam ulterius prosequi, instituti nostri ratio non fert. Tenendum potius est, a S. Paulo Timotheum ut epistolæ auctorem non allegari, sed nomine Timothei Colossenses modo salutari. Quo factum est, ut, posteaquam Paullus in epistolæ exordio & suo & Timothei nomine verba fecerat, suo nomine, & eo solo, sermonem continuaret, numeroque plurali (ut ajunt in scholis Grammaticorum) dimisso, singularem adhiberet. cap. I, 23, 24. c. II, 1. c. IV, 3, 4. seqq.

Erat autem *Timorbeus* per Asiam minorem notissimus, & in ore omnium discipulorum Paulli celebratissimus, cujus ministerio apud Ephesios, Colossensium vicinos, nec non apud alios Asiæ incolas, felicissime usus fuerat Apostolus. Quem filium suum carissimum ut omnibus optima de nota commendaret, sibi non solum sæpissime in literis junxit, sed & blandissimo *αδελφω* titulo cohonestavit. Exosculor summam Apostoli mansuetudinem atque humilitatem, qua discipulum, magistro ne parem quidem, multo minus majorem, in totius ecclesiæ confessu honoravit, suoque exemplo confirmavit præceptum aliis inculcatum: *Τη ταπεινοφροσυνη αλληλως ησμενοι υπερχοντας εαυτων.* Phil. II, 3. *Nilil enim*, inquit WEINRICHIVS, theologus Lipsiensis antiqua fide & religione, *melius aedificat ecclesiam, quam ubi inter docentes murua quadam est animorum & laborum conjunctio, sinceritas & benevolentia, qua sublata, non mo-*
do

do oleum & opera in docendo perit, sed & infinitis ecclesia ipsa periculis obijcitur. v. *Comment. in II. ad Cor.* p. 36.

Aliam viam ingreditur SAL. VAN TILL, in *Comment. SAL. van TILL ad quatuor Pauli epistolas*, p. 323. Putat enim, Timotheum S. ^{conjecturarentur.} Pauli nomini nomen suum adjecisse, ut suum quoque consensum testaretur, quippe cujus fama & auctoritas inter Phrygas satis praeclara fuisset. Sed, ut mihi quidem videtur, frustra asseritur, Timotheum nomen suum adscripsisse, quia dicendum potius erat, Paullum nomen Timothei adscripsisse, vel adscribi iussisse. Nec adeo necessarius erat Timothei consensus; Timotheum enim inter Colossenses tantae auctoritatis fuisse, ut Paulo apud eosdem fidem conciliare potuisset, vix mihi persuadent conjecturae a TILLIO allatae. Ecquid enim opus erat consensu Timothei? nonne Colossensibus de Pauli divina legatione ac infallibili doctrina satis constabat? Ut taceam, Colossensibus Epaphram magis, quam Timotheum, notum fuisse: unde enim probatur, Timotheum unquam Colossis fuisse illo, quo nunc Paullus scribebat tempore?

Quae Theologo Göttingensium celeberrimo, de hac Pauli & Timothei conjunctione, in mentem nuper venerint, sequens §. docebit.

§. III.

Manu sua S. Paullus literas has non exaravit, sed consue-
ta subscriptione obsignavit. cap. IV, 18. Paullum enim saepissime scribae manu usum esse, epistolasque in calamus aliis dictasse, abunde constat. vid. Celebr. PFAFFIVS *de varis N. T. lectionibus* c. I. §. 4. p. m. 44, 45. Sic Tertius ad Romanos scripsit, dictante Paulo, Rom. XVI, 22. & Paullus ipse Galatis ceu insigne amoris documentum inculcat, quod propria manu proxima ad ipsos epistolam exarasset, Gal. VI, 11. Quin & immo, ne spuriae pro genuinis Apostoli literis venditari possent, *υπογραφήν* propria manu subscripsit, eandemque ob cau-
sam.

Scriba, cujus manu S. Paullus in exaranda hac epistola usus.

sam addidit: οὕτω γραφῶ, sic calamum ducere soleo: quod ut ad-
 deret frustraneum fuisset, si priora manu propria exarasset. conf.
 2. Theff. III. 17, 18. Hanc υπογραφήν in nostra epistola quoque
 reperimus, indeque recte colligimus, præter ultimas lineas Paul-
 lum sua manu scripisse nullas, cæteras dictasse. Quod si enim to-
 tam epistolam scripsit, cur in fine addidit: ο ασπασμος τη εμη χει-
 ρι παυλος; Nova hinc quæstio oritur, nimirum quis ille fuerit,
 cujus opera Paullus usus est in exarandis ad Colossenses literis?
 Antiqua epistolæ subscriptio, quæ, ut reliquæ fere omnes,
 sublektæ fidei est, nominat Τυχικὸν & Ονησίμῳ. Sic enim
 fluit: πρὸς Κολοσσαίους ΕΓΡΑΦΗ ΑΠΟ ΡΩΜΗΣ ΔΙΑ ΤΥΧΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΝΗΣΙΜΟΥ.
 Vt autem taceam, possibile quidem, nequaquam verisimile esse,
 duos amanuenses in brevi hac epistola Paullum adhibuisse, aliunde
 quidem constat, in υπογραφῆς sublektis vocem εγραφή per
 synthefin vel metalepsin poni pro γραφθεῖσα ἀπεσταλή δια τυ-
 χους, quemadmodum subscriptionem epistolæ ad Romanos,
 Corinthios, Ephesios, Philippenfes interpretatus est b. D.
 RAMBACHIVS in *introducſt. in epist. ad Rom.* p. 16. Quod
 si vero celeberrimum apud Gættingenses theologum, D.
 CHR. AVG. HEVMANNVM audiremus, prolixiori di-
 sputatione de Scriba opus non esset, quippe cujus nomen in
 fronte literarum nomini S. Pauli additum cerneremus. Quam
 conjecturam nuper in epistola ad venerabilem Dn. D. CÔT-
 TAM gratulatoria, *de Scribis epistolarum Paulli*, (a. 1739.
 Göttingæ edita,) in lucem protulit. Etsi sagacitatem viri do-
 ctissimi pariter & modestissimi perspectam habeo, vix ac ne vix
 quidem credo, Idium lapidem ferre posse argumentationem:
*Paullus sua manu ad Colossenses non scripsit; Ergo jure statuitur,
 scriba usum esse Apostolum Timotheo, ineunte epistola nominato.*
 p. 7. Nonne quæso in epistola utraque ad Thessalonicenses
 tria nomina præmissa leguntur, Paulli nempe, *Silvani*, & *Ti-
 morbei*? Sed duobus scribis in una epistola exaranda Paullum
 fuisse usum, ne ipse quidem celeberrimus doctor affirmare au-
 sus

Celebr. D. HEV-
 MANNI conie-
 ctura.

fus est. Regerit tamen Silvanum honoris gratia, Timotheum operæ servilis causâ, nominari. p. 8. Quidni utrumque honoris causâ nominatum dicerem ego? Dummodo dicere satis esset. Nec, quod *εν τοις δεσμοις* Pauli, manus catena fuerit constricta & circumdata, rem conficit: nihil enim prohibebat, quo minus manu uteretur libera, brachio a catena impedito. Et reapse *εν τοις δεσμοις* scripsit manu propria, Col. IV, 18. Sed tanti non est controversia, ut diutius eisdem inhareamus, nec eam ipse Celebr. D. HEVMANNVS tanti putavit. Cæterum, docendum omnino est, sanctissimæ *Θεοπνευστια* non repugnare, quod S. Paulus scribæ opera usus, in exaranda hac ad canonem N. T. pertinente epistola. Equidem si Apostolus dictavit, scribæque calamo dictata excepit, homini incredulo subnascitur scrupulus, de infallibilitate epistolæ pariter & *αυθεντια*. Negari quippe non potest, multa menda vitio scribarum in scripta veterum irrepsisse, quæ cum a dictante, tum a scribente, haud incommode derivantur. Dabit itaque incredulus, Paulum Apostolum fuisse *Θεοπνευστον*, sed scribam dictantis vocem sensumque recte & plene semper assecutum, hæsitabit. Vtut Paulus distincte & clare dictaverit verba *Θεοπνευστια*, apud Græcos tamen varia sunt vocabula, quæ aut plane, aut fere eodem sono modoque pronunciantur, diversissimam sed significationem habent: quam facile hæc ab optimo quoque scriba misceri potuerunt? Porro, quam facilis fuit scribarum lapsus in permutandis literis, tam vocalibus & consonis, quam Diphthongis? Orthographiam enim vel paucissimi intellexerunt. Non est, ut pius exegerat hanc difficultatem objectam pauci puter, quippe lapsus hosce non modo possibiles esse, sed & sæpissime obvios, critici jam dudum confirmarunt. vid. CLERICI *ars critica*, part. III. Sect. I. c. I. & VI, VIII, IX. Exemplum si ex nostra epistola desideras, accipe vocem unam eamque gravissimam, *προτοκοκς*, Col. I, 15. quæ pro diversa modula.

Auctoritati divine nihil derogat quod Paulus scriba usus fuerit.

dulatione diversam significationem nanciscitur. Teatur igitur Theologus ad hæc criticorum dubia respondere: nec satis sibi consuluit, quod si ad divinam curam, scribam a gravi-ori lapsu servantem, provocaverit. Pia satis, sed non satis certa esset dubii solutio; sequeretur enim, donum infallibilitatis non in solo Apostolo, sed & in scriba simul, venerandum atque colendum esse, id quod a veritate longissime abest. Finge nostros typhetas, qui scribarum vices apud nos obeunt, describere textum sacrum N. T. adestne illis Dei singularis cura, ne in eo describendo labantur? Finge, Theologum in calamum literas dictare amanuensi, eritne in scriba eadem, quæ in Theologo, gratia atque circumscriptio? Temerarium ergo esset, a Θεοπνευσια Apostoli ad infallibilitatem scribæ concludere. Nec sufficit dixisse, Paullum, quod per scribam fecit, ipsum fecisse putari. Epistolæ Θεοπνευσια non a scriba, sed ab ipso Θεοπνευστω viro, dependet; dumque epistolam legimus, nequaquam scribæ, sed Apostoli vocem, verba, res & sensum percipimus, quorum divinam originem eamque immediatam in Paulo agnoscimus. 2. Tim. III, 16. 2. Petr. I, 21. His autem de rebus nunc non quaeritur; controversiæ caput in eo versatur, unde certi sumus, scribam mentem Apostoli recte ubique percepisse, literisque expressisse? Iustæ causæ melius consuli non posse, ego quidem existimo, quam ut teneamus, Paullum literas in calamum dictatas perlegisse, easque perlectas divino suo testimonio approbasse. Dum enim Apostolus suum σημειον εν παση επισολη (2. Theff. III, 17.) ad epistolæ finem adscribit, amanuentis fidem reddit indubiam, seque, quæ scripta legantur, ceu sua agnoscere, clarissime testatur. Est enim verisimile, Paullum in tam gravi negotio, suum nomen epistolæ, de cuius fide & αυθεντια certus nondum fuisset, prius non subscripisse, quam & eam perlegisset atque relegisset. Poterant ergo Colossenses, cum a peregrina manu scriptam acciperent epistolam Pauli, ex huius υπογραφη & apostolica saluta-

salutatione, ac denique ex infallibili σημειω apostolico, propriaque S. Paulli scribendi ratione, certissime scire, fraudem subesse nullam.

§. IV.

Romæ epistolam conscriptam, indeque ad Colossenses missam esse, non modo allata υπογραφή vetus, cui tamen parum credimus, sed & ipse Paullus testatur, dum 1.) vinculorum suorum, quibus tunc, cum scriberet, tenebatur, meminit. Meminit etiam των θλιψεων των χριστων, c. I, 24. hasque tribulationes magis determinat, dum των δεσμων vinculorum voce uritur. Non carceris, sed vinculorum nomen Paullus adhibet, idque iustis de causis. Cum enim Romæ captivus teneretur, carceri inclusus non erat, sed catena ferrea militi custodi adstrictus & cum hoc indivulso comite copulatus. Poterat per urbem deambulare, amicos visitare, verbumque evangelii pro lubitu annunciare: sed ubique miles custos sequebatur, nec aliter quam sequi poterat, quippe qui eadem, qua S. Paullus, catena constrictus tenebatur. Lucem inde accipiunt Paulli verba, eap. IV, 3. quibus Colossenses rogat, velint Deum precibus fatigare, ut sibi aperiat θυραν των λογων, λαλησαι το μυστηριον των χριστων, δι' ο καὶ δεδεμα. Qui Paullum in carcerem coniectum credunt, vix explicabunt, quomodo Paullus voti hujus potuisset damnari: ast e contrario ex allata vinculorum descriptione, omnia sponte & explicantur & collustrantur. vid. HAMMONDVS in Comment. in N. T. ad act. XXVIII, 16. DOUGHTAEVS in analect. part. II, p. 95. VECHNERVS de palo Paulli, f. 39. Porro 2.) socios vinculorum commitesque itineris nominat Lucam, Marcum Barnabæ nepotem, Iesum cognomine Iustum, Tychicum, Onesimum, de quibus omnibus & singulis ex epistola ad Philemonem & ex actibus Apostolorum constat, quod Romæ in contubernio Paulli captivi fuerint. Coptica quidem versio a WILKINSIO

Locus ubi epistola ad Colossenses scripta.

Explicatio Col. IV, 3.

edita, nominat Athenas, ceu locum, unde Paulli epistola ad Colossenses data: sed facili negotio reiicitur, siquidem Paulus nunquam Athenis in vinculis fuit. conf. WOLFIVS in *cur. philol. ad N. T. tom. I. p. 277.* Consimili ratione a vero aberrant, qui epistolam Ephesi scriptam censent, quia Ephesinam Paulli captivitatem omnis sacra historia ignorat. v. TILLEMONT *memoir. de l'hist. eccles. tom. I. p. 309.* Eminent omnino ac reliquis palmam præcipit CHRYSOSTOMI, THEODORETI, OECVMENII sententia, a nobis confirmata, Roma scilicet Paullum ad Colossenses literas has dedisse.

§. V.

Tempus, quando
epistola scripta.

Rectissime inde affirmatur, scriptam esse epistolam tempore primæ captivitatis Romanæ, in quam S. Paullus tunc temporis missus erat. De posteriori enim captivitate, quominus cogitemus, prohibet nomen Timothei in fronte literarum obvium, siquidem in vinculis posterioribus Timotheum Roma abfuisse, literæ Paulli posteriores ad Timotheum datæ satis testantur. Idem verat nomen *Marci*, Barnabæ nepotis, cuius iussu Apostolus Colossensibus salutem dicit; sed in posteriori captivitate Marcus cum Paulo Romæ non fuit. 2. Tim. IV, II. De priori captivitate loquuntur nomina mox citata, ut sunt *Timothei, Marci, Onesimi, Epaphræ*, aliorumque, quos omnes ac singulos cum Paulo Romæ fuisse, certo certius constat. Non ignoro Vener. DN. OEDERVUM longe aliter sensisse, & cum beate defuncto Hamburgensium Doctore, IO. CHR. WOLFIO, hac de re disputasse, sed ne me doctissimæ huic controversiæ immisceam, causæ una plures suadent. conf. IO. CHR. WOLFII, *cur. philol. in N. T. tom. III. p. 5. seqq.* Ad ERASMVUM potius mease convertit oratio, qui Paullum hanc epistolam in ficta illa captivitate Ephesina scripsisse censuit. Miror, tanto viro id

Vener. OEDERI
opinio.

ERASMI sententia.

id in mentem venire potuisse, quippe quem vinculorum Ephesinorum incertitudo latere non poterat. Omnem rem, si quid recti iudico, dirimunt nomina sociorum Paulli, tam in fronte quam in fine epistolae nostrae allata; docent enim, de alia nulla, quam Romana captivitate cogitandum esse, ideo quod ex actibus Apostolorum patet, Romae hos omnes atque singulos captivo Paulo adhæsisse. Sed dum Ephesum cogito, succurrit quæstio, fueritne epistola Paulli ad Ephesios eodem, quo ad Colossenses, tempore scripta? Negat laudatus TILLEMONTIVS *memoir. eccles. tom. I. p. 694. 874.* inque posterioribus Paulli vinculis ad Ephesios datam esse epistolam, probare exinde satagit, quia Timothei nomen in inscriptione epistolae ad Ephesios horumque salutatione omissum, quod tamen in literis e prioribus vinculis missis semper additum reperitur. Sed non est, ut propterea a consueta sententia recedamus, cum ex Epistola ad Hebræos, e prioribus vinculis data, c. XIII, 23. constet, quod Timotheus vinculis liberatus fuerit prius, quam Paullus, inque Asiam minorem reversus. Quid itaque prohibet, quo minus asseramus, literas ad Ephesios missas esse, postquam Timotheus vinculis solutus Roma discesserat. Hinc forsitan nominis illa omissio. Urget TILLEMONTIVS, a Paulo Tychicum missum esse Ephesum, tempore posterioris captivitatis, 2. Tim. IV, 12. cumque epistola ad Ephesios per Tychicum allata fuerit, Eph. VI, 21. fequi, non e prioribus, sed posterioribus vinculis datam esse epistolam ad Ephesios. Vnde vero TILLEMONTIVS probabit, Tychicum semel, non bis, Ephesum rediisse? Loca citata nos docent, Tychicum & in prioribus & in posterioribus vinculis, Paulo adhæsisse, eiusque mandata ad Ephesios, Colossenses, aliosque Christo addictos populos pertulisse. Singula haec corruerent, si opinio, quam Lugdunensis Theologus, IO. WESSELIUS, in orbem divulgavit, valeret. v. *WESSELIUS nova opinio refutatur.*

TILLEMONTII
conjectura
reijcitur.

orat. de laudib. Paulli Apostoli.

B 2

riora

riora Paulli vincula plane negavit, martyriumque, vincula hæc consequens, fabulis adnumeravit: e contrario quam nos posteriorem, ille non solum priorem ad Timotheum, sed & omnium fere epistolarum Paullinarum primam existimat. Epistolam ad Colossenses in vinculis Paullum scripsisse concedit, sed in prioribus, posteaquam scilicet Timotheum ad se Romam evocaverat. 2. Tim. IV, 9, 21. Prolixe pariter & erudite DN. WESSELIUM confutavit Plur. Rever DN. M. GVDIVS, in peculiari diatribe, quam suæ *de ecclesiæ Epheſinæ Sraru* commentationi p. 228. subiunxit. Brevitatis causa unum hoc monemus, quod inter vincula in epistola ad Colossenses commemorata, & vincula in posteriori ad Timotheum allegata, maximum intercedat discrimen, WESSELI opinionem uno impetu proiciens. Ex illis evasit vivus, spemque semper habuit firmissimam, fore, ut ad Philemonem suosque salvus rediret: Philem. v. 22. Ex his ut liber dimitteretur, spem plane nullam habebat, seque ad ultima fata subeunda præparabat. Quid, præparabat? Quin etiam de martyrio instanti vaticinabatur. Quod enim 2. Tim. IV, 16. seqq. legitur, nuda ad mortem præparatio dicenda non est, sed predictio & vaticinium hominis Θεοπνευστος, cuius complementum sequi necessario debuit. Hæc si b. SEB. SCHMIDIVS ponderasset, dubiam non est, eum absque hæsitacione sententiæ nostræ subscripsisse, quod facere olim quidem dubitavit. Sic enim: *Communitè*, inquit, *ad priorem captivitatem referunt, sunt tamen, quæ rem dubiam faciunt: nisi quod communi sententiæ nolumus contradicere.* vid. *Comment. ad Coloss. p. 2.*

Sine epistola ad
Philemonem eodem
tempore
scripta.

Eodem tempore, quo ad Colossenses, Paullus etiam scripsit ad Philemonem, id quod tam ex Onesimo, hujus epistolæ latore, Col. IV, 9. collat. Philem. v. 13. seqq. quam ex salutationibus nomine Epaphræ, vinculorum socii, Col. IV, 12, 13. Marci, Aristarchi, Demæ & Lucæ, haud incongrue colligitur Col. IV, 10. seqq. collat. Philem. v. 23, 24. TILLEMONTIVS

TIVS quidem in partes CHRYSOSTOMI & THEO-
 DORETI abiit, epistolamque Paulli ad Philemonem uno an-
 no^o prius, quam hanc ad Colossenses, scriptam existimavit.
 Sed argumentum, quo summi illi Viri nituntur, nostrum as-
 sensum extorquere non potuit. vid. *memoir. de l'hist. eccles. T.*
I. p. 605. Existimant enim epistolam per Onesimum mitti non
 potuisse, nisi antea cum hero suo Philemone in gratiam rediis-
 set, & Philemon Onesimum Romam ad Paullum remisisset. Sed
 etsi Paullus restatur, Onesimum sibi in vinculis multo usui fuisse,
 Philem. v. 13, 14. nequaquam tamen a Philemone postulat, ut
 eundem ad se remittat. Er qui potuisset eum remittere Phile-
 mon, dum Paullus his ipsis in literis mandabat, ut hospitium sibi
 proxime venienti pararetur? Interim, si quid nos a nostra sen-
 tentia mouere possit, SEB. SCHMIDII observatio id effi-
 ceret, qua tradit, Aristarchum Col. IV, 10. *captivum*, sed Phi-
 lem. v. 26. *liberum* fuisse; Epaphram Col. IV, 12. *liberum*, sed
 Philem. v. 25. *captivum* dici: quæ simul stare non possent, si
 utraque epistola uno anno, unoque & eodem tempore, scripta
 fuisset. At enimvero Apostolus etsi Epaphræe vincula tacuit
 in epistola ad Colossenses, neque tamen ea negavit. Habuit
 causas suas, cur hoc loco taceret: habuit etiam, cur illo loco
 ea celebraret; Idem de Aristarcho est iudicandum. Tandem evol-
 venti mihi HEIDEGGERI *enchiridion bibl.* p. 902. admi-
 ratio subnaescitur, doctissimum virum levissima ratione addu-
 ctum, epistolam nostram ad posteriora vincula S. Paulli retu-
 lisse. Urget scilicet, Paullum Col. IV, 16. meminisse episto-
 læ Laodiceæ scriptæ, hoc est, ut ipse putat, prioris ad Timo-
 theum, quæ post priora vincula scripta est. Sed frustra hæc
 dicuntur, cum ex sedula verborum Paullinorum consideratio-
 ne pateat ad oculum, epistolam a Laodicensis (ex *Laodiceas*)
 ad Paullum missam intelligi, non ad Laodiceos, quemadmo-
 dum *Secl. I. introductionis nostræ in lectionem epistolæ S. Paulli*
ad Colossenses, §. 19. p. 33. evicimus. Tandem observasse iu-
 vabit, quia Apostolus Philemonem rogat, v. 22. ut sibi hospi-
 tium

TILLEMONTI-
VS notatur.SEB. SCHMI-
DII observatio.HEIDEGGE-
RVS notatur.Sub Finem pri-
mæ Rom. Capti-
tium

vitae scripta est. tium paret, epistolas ad Colossenses & Philemonem sub finem primæ captivitatis Romanæ scriptas credi, cum S. Paulo proxima spes in Asiam redeundi facta esset. Cadit autem liberatio S. Pauli e prioribus vinculis, in annum Neronis secundum vel tertium, qui fuit a N. C. LX. vel LXI. si recte calculum posuimus in PRITII *introducť. ad lectionem N. T. p. 247. edit. nostræ.*

§. VI.

Tabellarii epistolæ.

Per *Tychicum* missa est epistola ad Colossenses, c. IV, 7. cui Apostolus simul imperavit, ut Colossensibus oretenus narraret, quæ sit suæ Romanæ captiuitatis conditio, quæ spes liberatis. Τα κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει οὖν, quæ ad me, omnia narrabit vobis. Col. IV. 7. Vitam hujus nuncii vere Apostolici, in allegata *Secl. I. introd. nostræ* §. 18. p. 28, 29. recensuimus, uti etiam p. 25. seqq. de *Onesimo*, qui comitatus est Tychicum, monuimus, quod olim impius, postea ad Christum conversus, & ad dominum suum Philemonem remissus fuerit. Col. IV, 9. SALOMO VAN TILL existimat, remittendam fuisse epistolam per Epaphram, ut Legatum Colossensium ad S. Paulum; fieri autem non potuisse, ob interuenientem Epaphræ captiuitatem; vocatur enim in epistola ad Philemonem v. 23. Pauli συναρχμαλωτος εν χειρῶ Ἰησῦ. Caterum paret inde, veterem υπογραφήν hujus epistolæ recte sese habere: Προς Κολοσσαεις εγγραφή (missa est v. §. 3.) ἐπο Ρομης δια Τυχμης και Ονησιμου. *Leicestrensis codex* Τυχμικου και Τιμοθεου nominat, sed ex epistolæ inscriptione facillime ostenditur, Timothei nomen in mendo cubare. *Syrus* interpretes Onesimum omisit, *Coptica* autem versio Achaicum & Marcum superaddidit, observante IO. MILLIO in *N. T. p. 472. edit. Kuster.*

§. VII.

Lingua Græca epistola est scripta.

Lingua Græca exarata esse epistolam, Græcus Textus non modo, sed omnium sæculorum doctores uno ore profitentur.

tentur. Cum enim Colossenses, ad eos qui Asiam incolentes græca lingua loquebantur, pertinerent, omnesque Phrygum nummi, etiamnum extantes, Græcis inscriptionibus sint ornati, Paullus quoque Græce ad hos scribere debuit, voluit. Sapientissimum præterea fuit DEI consilium, ut Græca lingua omnes N. T. libri conscriberentur, quippe quæ illa ætate, qua evangelium omnibus sub sole populis annunciandum erat, fere ab omnibus & legi & intelligi poterat. *Græca leguntur in omnibus fere gentibus*, inquit CICERO, *latina suis scribis exiguis sane, continentur. orat. pro Archia c. x. cui IUVENALIS accedit. Sat. 15.*

Nunc totus Graias habet orbis Athenas.

Sed quia hæc in notis ad b. PRITII introd. p. 287. prolixius confirmavi, filum orationis abrumpo, ne crambem bis coctam apponere videar.

De puritate linguæ græcæ ab Apostolo neglecta, conque-
sti sunt viri pene multi, nunc Cilicis morum, nunc Barbari-
sinorum, nunc Ebrais morum, immo vero & Solæcis morum
Paullum damnantes. Nuperrime easdem calumnias repetiit
IO. LAMIVS, in Academia Florentina Professor Publicus,
in libro *de eruditione Apostolorum*, p. 161. seqq. veritusque non
est, Paullum nostrum rusticis adnumerare, ac varia in Aposto-
lum iniuria proferre: cujus temeritatem utinam plures castiga-
rent. Castigabunt autem, qui artes fraudesque LAMIANAS,
quidni & Pontificias, quousque tendant, animadvertunt. In
hac ad Colossenses epistola, iidem hypercritici se multa, a pu-
ritate linguæ declinantia, reperisse sibi videbantur, ad quæ
vindices tamen stili sacri satis abundeque responderunt. In
primis *criticæ curæ* b. IO. CHRIST. WOLFII laudibus
eximiis sunt ornandæ, quibus virorum doctissimorum observa-
tiones in unum volumen studiose collegit, & ad vindicandam
S. Scripturæ dignitatem necessaria quævis & utilia congeffit.

Addan-

Lingua Græcæ
puritas.

Addantur nobilissimi Angli, ANTONII BLACKWALLI, *The sacred Classics defended and illustrated Tom. 1. part. 1. c. 1. 2. seqq.* cujus regulæ, de servata ab Apostolis linguæ græcæ analogia, optimæ quidem, sed curatius ponderandæ, disponendæ, atque vindicandæ; mihi videntur. Ne quid de aliis virorum laudatissimorum, in nostra præsertim Academia & olim & nunc clarissimorum, laboribus dicam, quorum scrinia expilare nefas est.

§. VIII.

De stilo Apostoli Pauli.

Nec est, ut de Stilo S. Pauli Apostoli plura præcipiamus. Qui unam alteramve epistolam Pauli perlegit, ad nostram si accedet, sine mora genus scripturæ, quod Paullus proprium habet, animadverteret, hacque cum cæteris Paullinis collata, nullus dubitabit, virum, cujus stilum nemo facile imitabitur, loqui & scribere. *Non est cuiusvis hominis Paullinum pectus effingere. Tonat, fulgurat, meas flammæ loquitur Paullus,* inquit ERASMVS in *annotat. ad N. T.* p. 450. Habet Pauli stilus suos characteres, a doctis interpretibus multa opera observatos, nunc ad nostram epistolam paucis applicandos, ita tamen, ut quid mihi de singulis videatur, candide edisseram. In salutationis formula S. Paullus gratiam Dei solet paci divinæ præmittere, *χαρις υμιν και ειρηνη απο Θεου Πατρος* &c. Rom. 1, 7. 1. Cor. 1, 3. 2. Cor. 1, 2. Gal. 1, 3. Ephes. 1, 3. quod vel ideo fecit, ut originem pacis paci ipsi præponeret; omnemque Christianorum felicitatem a divina gratia, amore, benevolentia, & misericordia derivandam doceret. Eandem consuetudinem retinet in nostris ad Colossenses literis, suisque *ειρηνην* post *χαριω* adprecatur. cap. 1, 2. *Pax enim est fructus & effectus gratiæ: neque quisquam conscientia tranquillitate frui potest, nisi de favore divino. Et de reconciliatone cum summo Numine firmiter persuasus.* vid. RAMBACHIVS in *inst. hermen. Sacr.* p. 246. Rei natura exigit hunc ordinem, non solum a S. Paulo, sed & a Petro & Ioanne observatum. v. i. Petr. 1, 2.

Notæ characteristica stili Paulini, cum epicrisi repetita.

n. I.

I, 2. 2. Petr. I, 2. 2. Ioh. 3. quare & hunc characterem dicere Apostolicum, quam Paullinum, malle ego. Vtitur saepe Paulus nomine *Iesu Christi, Patris Iesu Christi, & Domini*; Idem facit in nostra epistola, ubi statim ab initio *Θεος πατηρ ημων και ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ* celebratur, c. I, 2. 3. 4. 14. adde porro cap. II, 1. 2. 6. c. III, 18. Sed neque hunc characterem Paulo proprium dicerem ego, siquidem in scriptis S. Petri, & S. Ioannis dulcissima illa nomina coniuncta, horum paucas paginas si ad illius prolixiores epistolas dimeteris, toties fere, ac in Paulli literis leguntur. Consuevit Paullus, unionem & conformitatem fidelium cum Christo inculcare, & ceu maximum novi foederis beneficium laudare. Vide quæso, quam diligentissime hac de unione mystica in nostra epistola præcipiat; Christum *την κεφαλην τῆς σωματος* c. I, 18. seqq. c. II, 10, 12. mortem cum Christo, & sepulturam c. II, 12. c. III, 3. vitam & resurrectionem cum Christo commemorat c. II, 13, 18. c. III, 1. seqq. Atque de hoc caractere recte monent exegetæ, quod sit Paulo peculiaris, rariusque ab aliis scriptoribus N. T. adhibitus. Solitus est Paullus divinitatem muneris sui Apostolici præ se ferre, Gal. I, 2. 2. Cor. XI, & passim; eundem morem in nostra epistola servat, suaque in ecclesiam IESV merita decenter prædicat, Col. I, 23, 29. Evangelium ut plurimum titulo *μυστηριον* condecoravit, quod ab aliis Apostolis factum ignoro, sic & Col. I, 26, 27. c. II, 2. c. IV, 3. Iesum ut *Omnia in Omnibus* neophytis semper fere commendavit: idem agit Col. I, 16, 17. c. II, 3, 10, 11. Christoque uni omnem salutem, vitæque æternæ spem nobis partam, vindicat. Apostolus contra Iudæos evangelii hostes & contemtores, divino zelo semper fervuit, summaque animi vehementia in semi-iudaizantes detonuit: ab his enim summa pericula imminere Christiano cætui, optime intellexit. Colossensibus præcipue damno esse poterant turbæ, a semi-iudaizantibus in Galatia excitatæ; hinc cap. II. tot. contra hos turbatores pugnat, di-

n. 2.

n. 3.

n. 4.

n. 5.

n. 6.

n. 7.

C

spu-

- sa. 8. sputat, declamat. Tenerrimum affectum amoris in auditores & discipulos suos ubique exprimit. Quam blande quaeso agit cum Colossensibus? Se ut patrem pro infantibus apud Deum intercedere, Col. I, 9. se de salute eorum (*αγαπᾶ εχθρῶν*) summopere angi, Col. II, 1. refert: laudat etiam amorem, quo Colossenses in veritatem ferebantur, Col. I, 3, 4. atque hac ratione
- n. 9. pro more suo animis sese insinuat. Vinculorum suorum aliorumque periculorum & laborum, frequenter alibi meminit: sic & c. I, 24. c. IV, 18. hortatur Colossenses, suarum ærurnarum ne obliviscantur. Tradita veræ religionis doctrina, ad hominis Christiani officia pergere, vitæque sanctitatem cum fidei puritate coniungere, perpetuus Apostoli mos fuit in conscribendis literis: Sic & in nostra epistola, postquam a Colossensibus veram religionem sollicitè custodiendam præceperat, c. I. & II. ad sanctam vitam agendam gravissime hortatur, cap. III. & IV. In fine literarum suarum Paullus salutem dicere nomine amicorum fratribus notis solitus est; sic & in nostra c. IV. 7. ad finem multa leguntur nomina amicorum, quibus Paullus salutem impertitur, quorum & iussu Colossensibus salutem dicit. Propria manu literis subscribere divinamque gratiam fidelibus præcari, assolet: sic & Col. IV. 10. *ο ασπασμος τη εμη χειρι Παυλῶ. - Η χαρις μεθ' υμων, αμην.* Sequitur Apostolus morem forensensem, quo, ut præcedentis scripturæ fides confirmaretur, chirographumque certo scriptoris & auctoris signo dignosci posset, nomina sua apponere solebant, qui in ære alieno erant v. SALMASIVS *de modo usurar. cap. II.* His omnibus atque singulis rite ponderatis, nemo facile erit, qui epistolam ad Colossenses ab alio, quam a S. Paulo exaratam affirmet: in primis si ea, quæ §. I. a nobis sunt allata, addiderit.

§. IX.

Qua data occasione Paullus ad Colossenses dederit epistolam, ex ipsa hac, huiusque argumento luculentissime patet.

De occasione scribendi hanc epistolam.

tet. Venerat Epaphras Romam, captivoque Paulo Colossensium conversionem ad Iesum nunciaverat. Col. I, 4. 7. Quo læto nuncio Apostolus recreatus, non poterat, quin gaudium suum per literas testaretur, Christianique sacris initiatos in veritate suo quoque testimonio corroboraret. Col. I, 23. c. II, 2, 3. seqq.

Ab Epaphra idem acceperat, in Phrygiæ vicinia turbas multas esse excitatas per Semi-iudaizantium deliria, de legis Mosaicæ aeterna observatione, eiusdemque cum Evangelio necessaria coniunctione. Immo vero etiam fit verisimile, Epaphram ideo a Colossensibus ad Paullum missum fuisse, ut, quid de hac Iudaismi cum Christianismo commixtione censendum, quaereret. Cum enim præcipue id in epistola agatur, ut ab imminente hæresi ecclesia Colossensis sancta & pura servetur, utque ab observatione rituum Mosaicorum avocaretur, (conf. Coloss. II. tot.) prona est conjectura, Epaphram de Gnosticatorum peste ad Paullum detulisse, Apostoloque occasionem scribendi dedisse.

His addimus literas a Laodicenis ad Apostolum datas, quæ sine ullo dubio eadem de causâ ad S. Paullum exaratae, & per Epaphram missæ fuerant. Nam, cum hæ ad Colossenses cum Laodicenis communicandæ essent, ut sint loco responsi, necesse est, in his ad quaestionem a Laodicenis propositam, responsum iustam obviare. Missæ autem Laodicenos ad Paullum literas, nemo dubitabit, qui ad verba Paulli rite attenderit: καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας καὶ καὶ οὐκ ἀναγνώστει. Col. IV, 16. Plura diximus, ut antea monuimus, *Sed. I. introd. nostræ inlectionem Epistolæ ad Coloss. §. 19. p. 33.* & in notis ad b. PRITHI *introd. in N. T. p. m. 137.* nunc etiam IO. LAMIVS *de erudit. apost. p. 166.* addi poterit.

In hac triplici occasione acquiescimus, ut ut plures a Clar. Dn. STARCKIO *in Synops. bibl. exeger. Tom. III. p. 243.* allegatas videamus, maximam partem ad nostrum nume-

rum ternarium referendas. Duas modo causas citavit SEB. SCHMIDIVS in *Comment. ad Coloss.* p. 4. nimirum ex parte Colossensium, periculum seductionis per Pseudo-Doctores, c. II, 8-18. ex parte Apostoli, paternam pro Colossensibus curam & sollicitudinem. c. II, 1. De b. FR. BALDVINI sententia, nobiscum plane conspirante, vide sis aureum volumen *comment. in epistol. Paullin.* p. m. 1036.

§. X.

De scopo huius
epistola.

Exinde patet, quem scopum Apostolus sibi præfixum habuerit, nostram cum componeret epistolam. Ipse conceptis verbis perhibet, totum se in id incumbere, ut corda Colossensium in agnita veritate *confirmaret*, Col. II, 2. quam etiam ob causam Tychicum Colossas miserat, *να παρακαληση τας καρδιας υμων.* Col. IV, 8. Quæ confirmatio vel ideo necessaria erat, quod seductores in propinquo erant, quorum lenociniis animi fidelium distrahi atque disturbari facile potuissent, faciliorque ad illos transitus fuisset, nisi auctoritas summi Apostoli obstitisset. Vult Paullus in tempore pravis hæreticorum machinationibus occurrere, animos Colossensium in veritate & sanctitate obfirmare, Christi regnum in iis stabilire, & credentes ab omni mentis fluctuatione liberare. Nemo Apostoli curam reprehender, dummodo secum ponderaverit, erroneas Semi-judaizantium opiniones in ipsum fidei fundamentum impingere, nempe in doctrinam de iustificatione hominis peccatoris coram DEO, & quæ cum hac proxime connexa est, de discrimine legis & evangelii. Nec poterat prius ad sanctos mores adhortari, quam de fidei puritate, ceu firmissima theologiæ moralis columna, præceperat Paullus: quam methodum ut supra observavimus, in omnibus fere epistolis studiose retinuit.

§. XI.

De Semi-judai-

Necesse autem erit, ut turbas ab Hæreticis in Colossensi ecclesia

ecclesia huiusque vicinia motas, curatius paullo iustremus; interest enim interpretis, ut horum notitiam habeat certiore. Erant olim, qui Christo nomina sua dare quidem non dubitabant, hac tamen lege, ut Iudaismum cum Christianismo coniungendum, caeremoniasque Mosaicas cum Evangelio combinandas autumarent. Admittebant gentiles ad ecclesiae Christianae consortium, si difficili circumcissionis legi sese submitterent, id quod ex Act. XV. luculentissime patet. Nuncium itaque Iudaicae superstitioni misisse videbantur, sed leges Mosaicas, quas aeternas putabant, de festis diebus, de ieiunio, de discrimine ciborum, &c. simul cum institutis Christianorum observabant. Paullus falsos hos doctores traducit nomine *dolosorum operavorum*, habitum atque nomen Apostolorum Iesu mentientium. *Οι γαρ τοιχοι ψευδαποστολοι, εργαται δολιοι, μετασχηματιζομενοι εις αποστολεις χριστου.* 2. Cor. XI, 13. Hos inter ex EPIPHANII *haeres.* 26, c. 2. & PHILASTRII *de haeres.* c. 36. catalogis, *Cerinthus* nominandus esset, quippe qui legis Mosaicae aeternam necessitatem ubique crepabat: Legem Evangelio miscebat, teste HIERONYMO epist. 89. Paullique epistolas, suae haeresi aperte nimis contradicentes, repudiavit, ut recte monuit EPIPHANIVS I. c. cap. 6. conf. ITTIGIVS *de haeresiarchis avi Apostol. Sect.* I. c. v. §. 3. p. m. 58. Iudaicis ritibus favebat quoque EBION, circumcissionemque reinendam omni nisu syadebat, novaque sic miscebat, ut vetera non amitteret. HIERONYMVVS I. c. *Nazaræos* his adderem, dummodo certiora de horum erroribus documenta prostant. Caeterum fit mihi verisimile, Semi-iudaizantium errores late pariter & facile propagari potuisse inter Ex-Iudaeos, quia non poterant non *ψευδαποστολοι* admodum placere omnibus, patria instituta avitamque religionem aegre dimittentibus. Ecclesiam Antiochenam adeo in diversas partes scindebant iidem, ut non nisi Apostolorum effatis, in Concilio Hierosolymitano prolatis,

tis, lites componi possent. Act. XV. 20. seqq. & c. XXI. 25. Quod si receptam sententiam, de HERMOGENE, PHYGGELLO, HYMENAEO & PHILETO sequi vellem, hos etiam illis, qui & mores & instituta iudaica cum religione Christiana copulare sategerunt, adnumerarem. Sed, quoniam nec verba Paullina, 2. Tim. II, 16. ad quæ vulgo provocatur, rem conficiunt, neque aliunde certiora argumenta adduci possunt, animo pendemus. Qui plura de Semi-iudaizantium familia nosse cupit, adeat *VDDEVVM de statu eccles. Apostol. cap. 3. p. 194. seqq. & c. 5. p. 292. ITTIGIVM de heres. arch. Sect. I. c. 5, 6, 7, 8. & c. ADR. COCQVIVM in observ. critico-sacris p. 8, 9. CAMP. VITRINGAM in observ. Sacr. L. 4. c. 9. SALOMONEM VAN TILL in isagog. ad quatuor epist. Paulli. p. 12.* Omnis fere Galatia, ab iisdem Semi-iudaizantibus occupata fuerat, Gal. I, 6. & c. III, I. seqq. quæ cum a Phrygia esset proxima, S. Paullus timebat, ne inter Colossenses eadem turbæ proxime orirentur. Quibus ut occurreret, in nostra epistola cap. II. gravissime disputat de abolitione legis Mosæicæ, quam aptissime dicebat *σιναν των μελλωνων*, v. 17. ut Colossenses ipsi inde concluderent, antitypo adueniente typos cessare, lucique umbras & nebulas cedere. Urget porro, legis cum evangelio commixtionem, non esse *κατα χριστον*: baptismum in locum circumcissionis venisse: chirographum e medio per CHRISTVM sublaturum: & quæ sunt reliqua, a SALOMONE VAN TILL in *isagog. ad quatuor Paullin. epist. p. 364.* diligenter observata. Sunt, qui Colossenses erroneis his opinionibus iam circumventos fuisse autumant. Ego vero, quid in Colossensium fide, tantis laudibus ab Apostolo ornata, desiderari queat, ex epistola nostra non intelligo. Non agit cum Colossensibus prouti cum Galatis, divinus Apostolus; sed ne aures futuris seductoribus præberent (hactenus enim nondum præbuerant) diligenter caver.

Ab hac hæresi
Colossensibus
metuebat S.
Paullus malum.

Re-

Recte exinde colligitur, quid Paulus, si etiamnum superstes esset, de *Roman. Missionariorum* artibus, quibus sese ad gentilium opiniones accommodant, sit pronunciaturus. Quem admodum enim veteres semi-iudaizantes tempori inserviebant, Iudæisque recens ad Christum conversis observationem legis Mosaicæ concedebant, immo vero etiam Ex-gentilibus, ne Iudæis offendiculo essent, eandem erga Mosaica instituta obedientiam imperabant: Sic & hodie, qui Sinensibus & Indis, Christo nomina sua dantibus, pristina pagana instituta ut teneant, temere concedunt, arcam fœderis lateri Dagonis idoli iungunt, ipsique turpi adulatione & servili timore quosdam supersticiosos & idololatricos profanarum gentium ritus sectantur. Causam interferunt, dandum quid esse præiudicatis & inveteratis opinionibus, difficulter ex animis hominum eruendis: utendum esse mediis, per quæ facilior aditus ad gentes daretur novis doctoribus: eligendum esse malum minus, ne ab omni consortio eum convertendis excluderentur. Rem exemplo confirmabo. Qui ex Ignatii scholis ad Indos proficiscuntur, dubitant nulli, frontem simo vaccino signare, qui in Malabarica & omni India idolum *Tchiven* hoc signo putido colentium gentilium mos est perpetuus. Negant præterea, se *Franco*s esse, i. e. Christianos ex Europa oriundos, Malabaricis nimis exosos: *Sania*s se vocant, ab Aquilone venientes *Braminas* i. e. idolorum sacerdotes. Proh Deum immortalem! hæc si venia, illæsa religionis sanctitate, mendacio datur, de omni inter homines fide, quidni & omni de religione, actum erit proxime. Ast excusant calida sua consilia, seque simo vaccino tanquam nobilitatis, seu ordinis equestris indice uti, incautis Europæis persuadere student: quibus difficulter admodum imponent, posteaquam celeberrimus LACROZE artes has plenissime detexit. Vid. *Indianischer Christen - Staat*. Libr. VI. cap. 11. §. 4. Ne quid

De Rom. Missionariorum simulatione in convertendis Paganis.

quid de cultu *Confucii* dicam, quem isti nuncii imitari nulli hæsitarunt. Ecquam habet lux cum tenebris communionem? Qui posset Christus cum Beliale concordare? 2. Cor. VI, 15. Dixeris, mediis pro obtinendo fine optimo, hoc est, ad conversionem gentilium promovendam, esse utendum: Attamen, media si sunt illicita, finis bonus excusare eadem nequit; mala enim facienda non sunt, ut inde eveniant bona. Rom. III, 8.

§. XII.

De Gnosticis atque Pseudo-Philosophis.

Alia hæreticorum fuit familia, de qua Colossensibus suis malum metuebat Apostolus. Philosophiam scilicet iactabant *Gnostici*, sed eam Christianæ religioni nocuam, & euangelio Christi contrariam; à qua, ut sibi caverent Colossenses, gravissime monet Paullus: *βλεπετε μη τις υμας εσαι ο συλαγωγων δια της φιλοσοφιας και κενης απατης, κατα την παραδοσιν των ανθρωπων, κατα τα στοιχεια της κοσμου, και ο κατα ΧΡΙΣΤΟΝ.*

Quid συλαγωγην εν.

Col. II, 8. Exprimunt Apostolus fraudes Gnosticorum uno verbo συλαγωγην, quod simile, a prædonibus prædæ inhiantibus desumptum, innuit. Ex insidiis hi agere solent, probe gnari, plura occulto quam aperto Marte vinci atque expugnari. Sic & Gnostici animabus Colossensium, inhiantes, egregio *Philosophiæ* titulo errores suos palliabant, suaque somnia splendida hac specie commendabant. Vana quidem erat, (*κενη*) sed simul quoque seducens, (*απατη*) falsisque plane principiis superstructa philosophia: Qualis enim fuerit, ex v. 8. sequi clarissime patet, nempe corruptissima Platónico-Pythagorico-Cabbalistica, a Gnosticis sæculo primo iactitata: de qua ut summe venerandi Abbatis, Dn. D. MOSHEMII cogitata studiose legantur & expendantur, non sine ratione suademus. *v. infit. histor. eccles. antiquior. p. 118. seqq.* Addi forsitan poterit dissertatio a me nondum visa Clar. M. IO. FRID. STIBRITII de *Platonismo in Cerinthianismo rediivo & a Paullo profigato in Col. II. v. 9.* (Haleæ 1736.) Ne plura addam, & rei

rei obscuritas & prolixitas prohibet: facilius quippe nobis videtur, vastis commentariis, quam paucis lineis, Gnosticorum & Pseudo-Philosophorum ævi Apostolici historiam complecti. Sufficiat monuisse, Paulum nihil minus, quam humanæ sapientiæ studium dissuadere, sed figmenta falso iactatæ Philosophiæ, Christianæ doctrinæ repugnantia. Addit enim Apostolus, *την φιλοσοφίαν tradere την παραδοσιν των ανθρωπων κατα τα σοιγεια τς κοσμου, και οτ κατα χριστον. v. 8.* Debeatne Exiudæis, an Exgentilibus an aliis originem suam, venes alios esto iudicium. Sunt, qui eam a Iusibus Iudæorum Cabalisticis deriuandam iudicant. Nec nego, Apostolo h. l. rem esse cum iis, qui, sub titulo Philosophiæ, opiniones Iudaicas Colossensibus commendaturi erant. Præterea, dum Apostolus eam, quæ *κατα την παραδοσιν των ανθρωπων, κατα τα σοιγεια τς κοσμου*, Philosophiam damnat, in mentem nobis venit Iudæorum Pseudo-Philosophia, utrique huic fundamento superstructa. Quis etenim ignorat, Traditiones maiorum auro cariores semper habuisse Iudæos credulos? Quis nescit, leges cærimoniales (has enim Paulus per *σοιγεια τς κοσμου* intelligit, conf. Gal. IV, 3.) æternas atque immutabiles credidisse Iudæos? Atque sic in Iudaicam Pseudo-Philosophiam effatum Pauli quadrare potest, ut vult IO. BRAVNIVS *in select. sacr. p. 93.* Agit Apostolus de vana Philosophia, quæ consistit in deceptionibus, præsertim de Philosophia scribarum & Pharizæorum, qui Iudæorum fuerunt Philosophi, quemadmodum vocantur a Iosepho de bello Iud. L. II, c. 12. & antiqu. L. XVIII, c. 2. quæ consistebat in operosa ratiocinatione, *קל וטומר כזרה* & id genus alia, quibus totum opus Talmudicum scater, & cuius habemus compendium in libro Halichot Olam. v. BRAVNIVS *in doctr. foeder. p. 13.* Eandem sententiam fere, nisi quod Theurgiam addiderit, tuetur celeberrimus Berolinensium Theologus, D. REINBECKIVS *in præf. ad part. II. Betrachtungen über die A. C. p. 50.* Atque hanc Apostoli mentem fe-

D

quuntur

quantur, quotquot ecclesiae Christianae bene cupiunt Theologi, usum humanae sapientiae ab abusu sedulo distinguentes.

De usu & abusu
Philosophiae.

Gravi enim iniuria afficiunt nostros divini verbi ministros, qui, omnem Philosophiam a sacris suis hos arcere, ut fidei carbonariae patrocinentur, frivole contendunt, rectissime id observante *Theologo summo*, cuius nomen omnis nostra Saxonia sancte veneratur, in *denen zufälligen Gedanken über eines vornehmen Theologi Betrachtungen der A. C. part. II. p. 13.* Parum abest, quin & Reformatorum coetus, quotquot nostra ecclesia alit, Sacerdotes dicat philosophiae ofores atque contemtores. *Falluntur*, inquit IO. BRAVNIUS, *porzificii ac Lutherani, aliique, qui statuunt, rationem habere nullam aut exiguum usum in rebus Theologicis, ut suas tueantur sententias de podoronia & pavtonia vid. doct. foeder. p. u.* Quae accusatio homini Belgae, illique doctori supralapsario, (sic venia verbo) facile condonatur, quippe qui usum rationis *organicum & magisterialem* aperte commiscet. Dolemus vero, easdem tibias inflare nostri saeculi, nostrique ceteros filios quosdam degeneres, ordinem nostrum neglectus Philosophiae damnantes, quo certe abstinerent, animus nisi in Theologorum libris & scholis hospes esset. Est & manet Philosophiae sobriae honos suus in Theologia & usus, nec ullus puriorum doctorum extirpatam reiectamque cupit humanam sapientiam, dummodo ne abusus obsit sanctissimae religioni, id quod non raro fieri, experientia magistra est. In *abstracto* considerata philosophia (loquar barbaramente) nemini non ceu bona & vera placebit: sed sicubi in *concreto* hanc & illam philosophiam sectariam designat, tot humanis lapsibus laborat, ut, quae ab omni labe immunis, reperitur nulla. Quam vero tenemus philosophiam, omnis in *concreto* sumitur; theologus igitur, ne philosophia sectaria sanctissimae religioni sit impedimento, omnino prospiciat necesse est. Quid enim fiet, de nostra religione, quando cum LVD OV. MEIERO sanam

nam rationem dixeris interpretem scripturae atque religionis? Hunc enim auctorem esse famosissimi libelli, *Philosophia Scripturae interpres*, BENTHEMIO credimus. vid. *Holländisch. Kirchen Staat.* part. II. c. 2. §. 5. p. 62. Quid, si cum plerisque *Reformatis* rationi tribueris potestatem quasi magistratalem atque principalem? Quid, si cum CLERICO in *Logic.* p. 115. docueris, solam rationem nos docere, quis sit revelationis aliis factae sensus? Quid, si cum antiquioribus & recentissimis *Pelagianis* omnia gratiae divinae auxilia, maxime illuminationem non solum negaveris, sed & Fanaticis opinionibus adnumeraveris, ideo quod philosophia, quomodo gratia in hominis mentem operetur, ignorat? Quid, si passim observaveris, fidem divinam misceri humanae, & solam credendi causam in humana sapientia, non in verbo Dei, unico fidei divinae principio, quaeri? *Nervus sane Naturalismi in errore hoc consistit, (observante Theologo summo Magnif. DN. D. VAL. ERN. LOESCHERO in praenot. theol. p. 225.) plurimique, ne videantur S. literas & Christianismi auctoritatem omnino repudiare, hoc utantur rectorio: Reipsa autem sic tollunt e medio dignitatem usumque S. Codicis, & fidem manibus atque pedibus quasi ligatis rationi tradunt.* conf. MEISNERI *philosoph. sobr. part. I. p. 9. - 53.* Rectissime agunt Theologi, hanc si philosophandi rationem ut impiam respuunt, nobilissimaeque scientiae abusum graviter taxant, secuti exemplum S. Pauli Apostoli, Gnosticos, quod errores suos splendido Philosophiae titulo vestiebant, multa vi animique commotione redarguentis. Certissima pariter & elegantissima sunt b. LVTHERI nostri verba: *Es ist gar, sehr schimpfflich, daß wir Gottes Wort wollen mit unserer Vernunft verwechseln, so wir durch das Wort Gottes sollen uns wider alle Feinde wehren. Eph. IV, 17. wäre das nicht ein Narr, der im Streit seinen Harnisch und sein Schwerdt wolte schürzen mit bloßer Hand und Kopff? So ist auch, wenn wir Gottes Gesetze, das unsere Waffen sind, mit unserer Vernunft schürzen wollen.* Tom. I. *Altenburg.* p. 456. & Tom. I. *Levens.* p. 265. Addi his poterit iusta eiusdem, de nimio scholasticae Theologiae amore que-

»rela. *Meine lieben Theologen haben sich aus der Mühe und Arbeit gesetzt, lassen die Biebeln Biebeln seyn, und lesen sententias. Tom. I. Altenburg. p. 306.* Abusum scilicet taxat b. Megalander, more Patrum Ecclesiae Christianae primitivae, quorum effata de Philosophia seductrice abominanda & exterminanda, apud PETAIVM dogmat. theol. tom. I. in prolegom. c. III. legere licet. Accipe unum GREGORII NAZIANZENI locum, in nostram quam vivimus aetatem probe quadrantem, *carm. de vita sua.*

Γλωσσα τε λαβροι, και πολυτροφοι πλοκαι
 Εξων το γ' απλην οχηται της πιστεως.
 Ισοι ταραχης, σαθρα δεσποτηρια,
 Τα κρησιν συνδουτες ιχυροι γελωσ,
 Ραγειεν, η λυθειεν εν τεττοις λογοις
 Οι τ' εμπροσταντες εκφυγειεν της βροχης.

h. e.

Linguaeque audaces & multiplices textus,
 Per quas simplicitas perit fidei,
 Telaque aranea, imbecillus carcer,
 Qua levia illicant, robustis risus,
 Rumpantur aut solvantur validis sermonibus,
 Et qui inciderunt, effugiant laqueos.

Concludam adhortatione venerab. DN. D. REINBECKII, in praefat. ad part. II. Betrachtungen über A. C. p. 51.

Philosophia heisst dem Apostel Col. II, 8. so viel, als dasjenige, was in der That nur ein Schein der Weisheit war, von den Menschen aber für Philosophie und Weisheit ausgegeben wurde. Daber den freylich auch noch heutiges Tages eben diese Ermahnung gilt, daß man sich für falschen Sätzen und Schlüssen in acht nehmen und sich durch den blossen Nahmen der Philosophie und der

der tieffen Natur-Geheimnisse nicht berriegen lasse, indem es allerdings wahr ist und bleibt, daß auch die Weltweisen viele falsche Sätze haben, und haben können. Wie nun aber nicht folget, daß man sich deswegen für der Theologie zu hüten habe, weil diejenigen, welche sich Theologos nennen, eben auch oft viele falsche Schlüsse machen, und dadurch zu Ketzern werden können; also folget auch nicht, daß man sich um der falschen Schlüsse einiger Weltweisen willen für der Welt-Weisheit an sich selbst hüten müsse.

Manet itaque, ut antea monui, philosophiæ, se intra suos limites continenti, iustus honor, debita veneratio. Ast, cum a primordiis ecclesiæ in Christianæ pseudo-Philosophi puriorem doctrinam invaserint, monendi omnino erant Colossenses, ne seductoribus obtemperarent: Monendi etiamnum sunt homines Christiani, ne quævis, specie philosophiæ commendata, statim admittant: πάντα δογμαζετε, το καλον κατεχετε, i. Thess. V, 21.

§. XIII.

Præter hos & alii ψευδοδιδασκαλοι ecclesiæ Colossensi turbas minabantur, quorum impetum Apostolus reprimere studet. cap. III, 18. sequi. Sicuti malignus spiritus ex hac parte per Gnosticos evangelicæ veritati nocere, sic & mores Christianorum optimos corrumpere, ex illa parte studebat. Scilicet, alia Gnosticorum familia, in diem vivens, Christianam libertatem in licentiam vitiosam commutabat, omnibusque vitiis temere indulgebat. v. CLEMENS *Alexandr.* L. III. Strom. c. 5. Alia severam tristemque vitam agens, humilitatem morumque austeritatem simulabat, & affectata pietatis specie hominum oculos animosque in se convertebat, έχοντες μορφωσιν ευσεβειας, την δε δυναμιν αυτης ηρηνημοι 2. Tim. III. 5. Maxime præ se ferebat singularem τραπενοφροσυνη, qua plurimi fere heretici olim factum suum palliabant. Hortatur itaque Apostolus Colossenses: μηδεις υμας καταθραβουετω θελων εν ΤΑ ΠΡΕΙΝΟΦΡΟΣΤΗΗ. Detegit simul factum & superbiam in horum ani-

De morosis morum doctoribus, inter Gnosticos.

animis latentem, *Φυσιγενὸς ὑπὸ τῆς νοῦς τῆς σαρκὸς αὐτῆς* Col. II, 18. Negligebant corporis curam, deque continentia in cibo & potu capiendo severe discitabant, ciborum discrimina tam ad legum Mosaicarum, quam ad Pythagoræarum rigorem imperabant, *μη αψη* (nescio quid SAL. VAN TILL somniaverit de hac voce, dum ad matrimonii usum ea respici existimat. Provocat equidem ad I. Cor. VII, 1. sed secum non reputavit, ibi solam vocem *αψη* non legi, sed phrasin, *μη απτην γυναικα.* conf. LAMB. BOS, *exercit. philol. p. 207*) *μηδὲ γευσει, μηδὲ θυγῆς* Col. II, 21. Verendum omnino erat, probis moribus ne hic austeritatis color imponeret: Mobile enim vulgus ad quamlibet exteriam morum severitatem stupet, nihilque doli subesse credens, nubem pro Iunone ambabus amplectitur. Reputa tecum summam, qua *Stylitarum* inepta disciplina religioque fuit olim suscepta, venerationem. In arborum cacumina summa convolabant ascetæ, columnas excelsas ascendebant, ibique ab omni strepitu securi, meditationibus sacris precibusque perpetuis se vacare aiebant; præterea subinde indulgebant inaudita exercitati, dies noctesque stabant, manus ad cælum extensas multos annos servabant, nunquam eas retrahentes: & quæ reliquæ fuere Stylitarum ineptiæ. Talis erat *Simeon Stylita*, *Josue Stylita*, *Lucas Stylita*, *Daniel Stylita*, alique in Græcorum Meneis celebrati. v. ASSEMANNI *bibl. orient. Tom. I. p. 261-240.* sequ. & venerabil. DN. D. VRB. GOD. SIBERI facundissimi eruditissimique apud Lipsienses sacrorum Antistitis, *dissert. de sanctis Columnaribus.* (an. 1714. Lips.) Cogita veterum *Anachoretarum*, *Eremitarum*, cæterorumque *Ascetarum* cohortes, multa superstitione cultas. In primis *Eustarbinos ασκητας*, qui in Concilio Gangrensi & accusati & damnati, quod *δια νομιζομενην ασκησιν περιβολαυ ως αν εκ τῆς δικαιοσυνην εχουτες*, usi fuerint. v. *Concil. Gangrens. can. 12. edit. Gundl. p. 85.* Memento *Salorum* propter Christum, hominum vastaniam stultitiamque simulantium, christianamque simplicitatem menti-

De Stylitis, Salis,
Ascetis, &c. primi-
tiva ecclesie
Christiane

mentientium, e. gr. *Thomæ Sali* apud Evagrium L. IV, c. 35. *Theodori Sali* in Menæis Græc. d. 25. febr. & *Paulli Sali* l. c. d. 6. nov. Sed de his magistri historiarum ecclesiasticarum præcipiunt, ad quos ablegamus lectores harum rerum cupidos; ubi & de *flagellantibus* audient, quorum rabiem Esaviticam carnificinam merito vocavit doctor Sorbonicus, BOILEAVIVS, refragantibus licet multis præscarum ineptiarum fautoribus, in primis THIERSIO & MAIMBVRGIO. Est enim hæc morum austeritas, opinione meriti affectata, a Deo neque mandata, neque unquam comprobata, divinis autem legibus atque institutis contraria. Est planta, quam cælestis pater non plantavit, Matth. XV. 13. Est εὐλοθερημεία καὶ ταπεινοφροσύνη Coloffensibus ab Apostolo severe interdicta. Col. II, 23. Est διδασκαλία ἀνθρώπων, Matth. XV, 19. Est actio vana, quæ & divina institutione & divina promissione caret. Est vitæ ratio, ab ipso IGNATIO De εὐλοθερη-
LOIOLA reiecta. Ignatius eos non laudabat, qui dulcedine τρυφίας solitudinis & divinæ familiaritatis illecti, in arenam descendere, sua primum otia evellere, deinde etiam proximos adiuvere negligerent: quin immo pluribus doctus experimentis aiebat, quo minus in eo genere sibi temperant, eorum plerosque, nisi periti cuiusdam ductum sequantur, vel præcipuo Dei fulciantur auxilio, partim dæmonum illusionibus obnoxios esse, partim etiam contumaces ac sibi placentes. vid. MAFEI L. 3. 2. Homo enim non sibi sibi sed & aliis, natus est: ut in negotio, non in otio, vitam consumat.

Vanus quoque est rigor, quem tot in *statu perfectionis* (scil. ex opinione Romanæ ecclesiæ) degentes tenent in vestitu, qua de perfectione in vestibus quaesita, audiamus ipsum SERARIVM promte consententem: *Nulla vestrum antiquitas & humilitas, nulla panis & potionis egestas, nulla rerum omnium inopia & vilitas Christo nos commendabit, etiamsi religiosissimi, humillimi, pauperrimi, coram hominum oculis videremur. v. ad Ios.*

Ios. IX. quæst. XXII. pag. 219. Sed quid immoramur liti, de qua inter ipsos illos nondum convenit: Regularis enim sæculari, ordo ordini invidet, vitia obiicit, perfectionis sanctitatisque gradum negat.

§. XIV.

De prohibito angelorum cultu.

Quæritur, fuerintne etiam ævo Apostolico, qui Angelorum cultum Colossensibus persuadere studuerint? Paullus hoc innuere videtur, dum Colossenses monet, ne se ab illis, qui θεσπικεσαν των αγγελων iactabant, seduci paterentur. Col. II, 81. SALOMO VAN TILL existimat, Gnosticos Aeonas s. emanationes credidisse, quas *Angelos* interpretabantur, & inter quas summum Numen imperium orbis distribuisset. v. *Isagoge ad quat. Paulli epist. pag. 366.* TILLEMONTIVS perhibet, hæreticos quosdam docuisse olim, homini ad summam Deitatem per IESVM accedere non licere, sed per Angelos, cea mediatores ab homine usque adeo non distantes: Vel Platonicos, vel Simonianos, vel denique Semi-iudaizantes vocandos hos impostores, iudicat idem. v. *memoir de l' bist. ecclef. Tom. I. p. 308.* Præeuntes habuit TILLEMONTIVS summos nostræ ecclesiæ doctores, quos ab excellentissimo labore suo *Centuriatores* vocare solemus, quippe qui *Centur. I. Libr. 2. cap. 5. p. 374.* Pseudapostolos quosdam docuisse Colossenses, filium Dei non esse salutis nostræ auctorem, sed per Angelos viam patere ad Patrem, perhibuerunt. Mallem ego Cerinthianos intelligere, de quibus b. ITTIGIVS e locis patrum fide dignissimis observavit, quod non solum de angelicis revelationibus gloriati, sed & mundum ab angelica quadam potestate conditum, legemque ab angelis datam asserere soliti fuerint. v. *dissert. de hæres. arch. avi Apostol. p. m. 59.* Facillimum itaque fuit, ut iidem, quæ THEODORETI opinio est, angelorum cultum religiosum docerent, sub specie, DEVM ipsum nec attingi nec comprehendi posse, sed per angelos divinam bene-

benevolentiam conciliandam homini esse. Audiamus S. AV-
 GVSTINVM epist. 149. S. Paullinum Nolanum de hac
 quaestione ita instituentem: *Addidit autem & CVLTVRAM*
ANGELORVM, vel sicut vestri codices habent, RELIGIONEM
ANGELORVM, quae graece θεσησια dicitur, angelos volens in-
relligi principatus, quos elementorum mundi huius praepositos, in
bis observationibus colendos arbitrantur. conf. S. PAVLLINI
 NOLANI opera p. 308. edit. Murator. recent. Nec dissimula-
 mus GARNERIVM multa verisimilitudine affirmasse, Cerinthi-
 anos post Paulli obitum, in Phrygia (ad quam Colossenses referen-
 di) multos adsecras habuisse: sed quae de oratoriis S. Michælis,
 in Phrygia passim obviis aetate Theodoreti, narrat, ac si fue-
 rint loca, ubi Cerinthiani quondam suas synaxes habuerint,
 doctioribus iudicandum damus. Etiamnum apud Iudæos
 hunc angelorum cultum obtinere, docte confirmavit IO. SAV-
 BERTVS in duabus dissertationibus de adoratione angelorum
 ex Iudæorum mente; quae Palaestrae theologico-philologicae p.
 31. sequi insertae leguntur. De PLATONE constat, quod
 Deum cum homine versari negaverit, sed, quicquid commer-
 cii & colloquii Deos inter ac homines est, id omne peragi per
 daemonia. θεος ανθρωπων μιγνυται, αλλα δια δαμωνων πασα εση
 η οικηλια και η διαλεκτος θεος προς ανθρωπους. Atque sic locum ha-
 bere posset TILLEMONTII coniectura. Habebis autem
 in hac haereticorum perversa doctrina, praeludia fabulae in Ro-
 mana ecclesia contextae de angelis mediatoribus, uni nostro
 mediatori IESV adfocatis. i. Tim. II, 5. Vtut enim GAR-
 NERIVS in austario operum Theodoreti p. 490. veneratio-
 nem in Romana Ecclesia angelis exhibitam descripserit ita, ut
 a Paullino interdicho videretur excipienda, nostri tamen The-
 ologi satis abundeque docuerunt, frustra & Garnerium & fi-
 dei suae socios in palliando errore, nimis aperto, hactenus la-
 borasse. vid. ITTIGIVS l. c. p. m. 60. Caterum qui nosse
 cupit, quid Platonici & Pythagorici angelis tribuerint; cur

Oratoria S.
 Michælis in
 Phrygia.

Cultus angelo-
 rum in pontifi-
 cia ecclesia.

Iudæi angelis in dirigendis huius mundi rebus multa adscripserint; quomodo Effeni Angelorum cultui indulserint; Simoniani Gnostique cur angelos crediderint. mediatores Deum inter & homines; adeat venerandi b. WOLFII *curas philol. N. T.* tom. III. p. 328. ubi singula uberius confirmata leguntur. Quod si partes eruditissimi huius viri sequeremur, longa hac inquirendi opera omni superfedere potuiffemus. Paulli enim verba, *Ἐρησεν αὐτῶν ἀγγέλων* vertit doctissimus WOLFIVS in *cultum angelicum*, h. e. talem cultum & habitum, qui angelorum sanctitatem mentitur. Voluiffent nempe Pseudo-apostoli talem, præ se ferre animi humilitatem, quam in angelis conspicuam agnoscunt christiani.

§. XV.

De Cataphrygum s. Montanistarum hæresi.

Sæculo post Christum natum secundo, Phrygia a portenosa *Montanistarum* hæresi multum vexabatur, quippe quæ Phrygiæ ortum suum progressumque debebat, indeque *Cataphrygum* nomen consequabatur, nec non *Pepuzianorum*, ab oppido Phrygiæ, Pepuza, quam Montanistæ Hierosolymam suam vocitabant v. EPIPHANIVS hæres. 48. sect. 14. Nisi me omnia fallunt, S. Paullus divino spiritu actus, pestem hanc Phrygiam prævidit, Colossensibusque tanta verborum vi imperavit, ab hac ut sibi aliquando caverent. Accipias quæso, quæ de Montani disciplina rigidiori scriptores tradidere, eaque ad Paulli verba, quæ cap. II, 18, 23. obviant, referas, facile intelliges, me a scopo vel omnino non, vel leviter saltem aberrasse. *Nulla graviore peccato apud eum venia, nullus secundis nuptiis locus, nullum corporis cultura pretium, nullus abstinentiæ modus*, inquit Reverend. Abbas, D. MOSHEMIVS *instit. hist. Eccles. antiq.* p. 200. Hæc si quis veterum testimonius confirmata cupiat, evolvat TILLEMONTIVM, qui peculiari capite de his Cataphrygum erroribus ex antiquis monumentis disputat, *memoir de l'hist. eccl. tom. II. p. 472.* & b. ITTIGIVM in *dissert. de hæresiarcbis ævi apostolici.* Sect. II.

II. c. 13. p. m. 197. seqq. add. EVSEBIVS L. V. *bist. eccl. c.*
 14. 15. AVGVSTINVS *de haeresib.* p. m. 69. EPIPHANI-
 NIVS *haeres. 48.* ITTIGIVS *in historia ecclesiastica Saeculi*
II. Cap. 7. ff. 34. p. 332. CENTVRIATORES MAGDEB.
Centur. II. cap. 5. p. 77. APOLLONIO, acerrimo Monta-
 nistarum hosti, audit Montanus apud EVSEBIVM L. V.
bist. eccl. c. 18, ο διδαξας λύσεις γαμων, nuptiarum solutiones
 docens, virginitatemque ultra modum collaudans: porro,
 ο ηγειςας νομοθετησας, qui severas ieiuniorum leges praescripsit.
 Atque hi ipsi errores a S. Paulo, in nostra epistola, gravissime
 confutantur, quia ab ipso, tanquam θεοπνευστο fuerant praevisi.
 Nec vanus fuit Apostoli metus, siquidem post huius obitum
 omnem Phrygiam scatuisset his impostoribus, sacrae historiae ab-
 unde testantur: nec potuerunt gangraenae isti mederi aliter
 episcopi orthodoxi, quam in concilio, quod habuerunt *Hiera-*
poli praesente S. Apollinario, Episcopo Hierapolitano, de cu-
 ius vita & scriptis *sect. I. §. 20. p. 35.* nuper egimus. Nostrae
 Colossae fuerintne Cataphrygum rabiei expositae, ignoramus,
 eo quod latet, an post horrendum terrae motum, quo sub Ne-
 rone concussae, restauratae fuerint sub M. Aurelio imperatore.

Tu autem, aeternae DEVS, serva tuam ecclesiam ab om-
 ni peste, in tenebris grassante! Ne prisca errores in orbem
 redeant, pro tua in nos misericordia prohibe! Si qui
 iam redierunt, eos reprime! ut inconcussa semper stet

VERITAS TVA!

CLA.

CLARISSIMO ATQVE NOBILISSIMO
DOMINO
RESPONDENTI SVO
S. P. D.

PRAESES.

TVO igitur exemplo, DOCTISSIME AMICE, ME-
ZIBRODSZKY, gloriam umbram virtutis esse, abun-
de confirmas. Præeunte quidem divino nostro Magistro,
spernere mobilem vulgi auram didicisti: Sed fugientem TE
ubique sequitur vera gloria atque exiffimatio vera. Collige va-
sa, nostræque Leucoræ valedicens in dulcissimam patriam redi:
certam hanc, mihi crede, habebis itineris comitem, nec facile a
TE recessuram, gloriam. Lætabunda TE excipiet HVNGA-
RIA, dignissimum civem suum, quemadmodum & Vitemberga,
incluta LVTHERI sedes, TE adamavit, fatisque numerosæ
Bibliotheca, quam a conditore suo HVNGARICAM voca-
mus, præfectum vigilemque custodem esse adhuc voluit. Age-
dum, quo coepisti tramite perge, & Ecclesiæ medios inter ho-
stes gementi, quoad fieri poterit, TVA & pietate & eruditione
fac sis ornamento præsidioque. Ego vero, TVI quoties recorda-
bor, ex animo divinum Numen precibus fatigabo, velit TE TV-
AMQVE patriam, mihi tantopere caram, servare incolumem, o-
mnique felicitatis genere beare, atque promeritis TE honori-
bus quam proxime condecorare. Vale in IESV, Domino
& Magistro nostro, iterumque vale!

Scrib. in Academia Vitembergensi

A. R. S. .c1o 1o CC XL. Dom. V. Epiph.

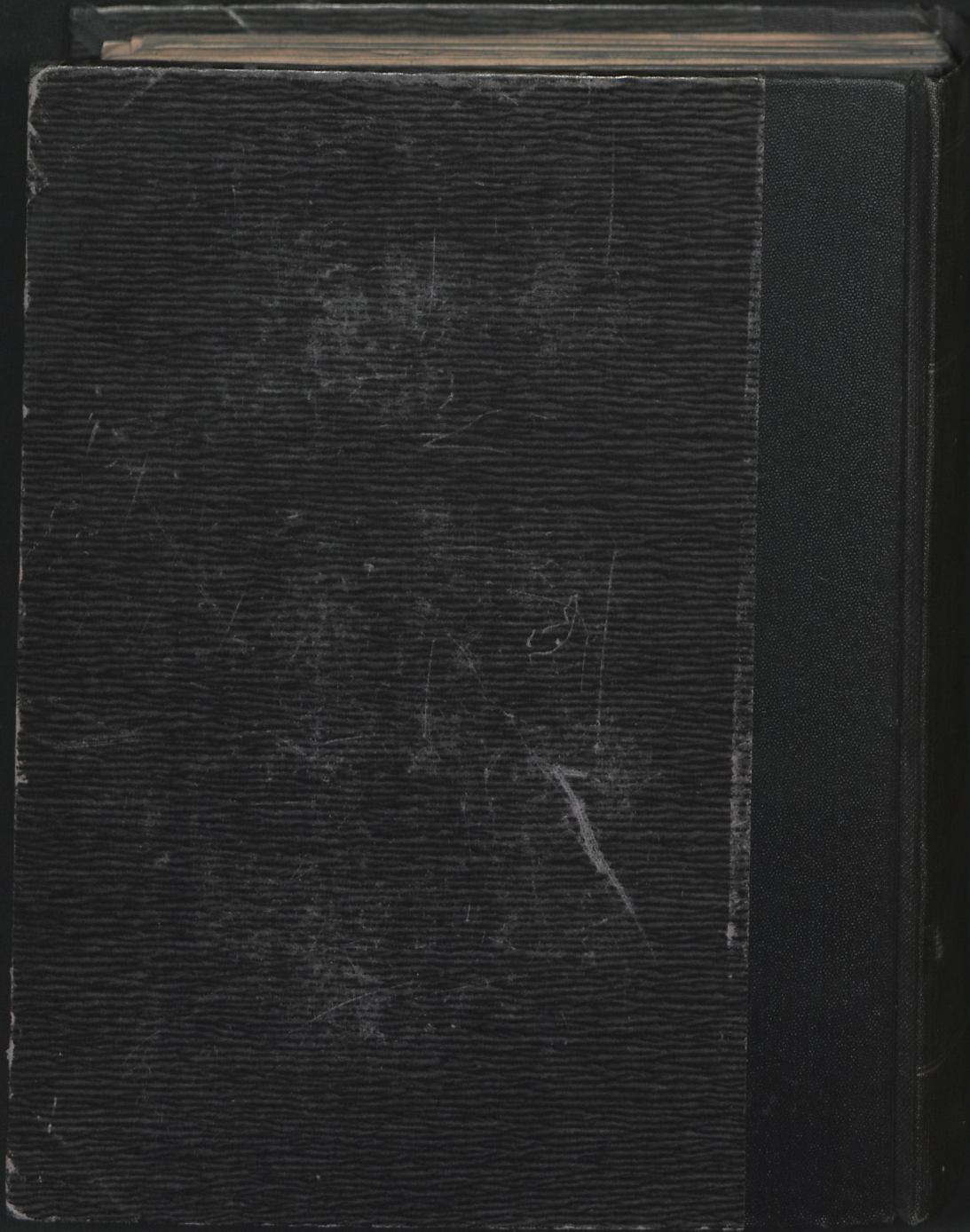

W 078

ULB Halle
006 666 019

3

INTRODVCTIONIS
IN
LECTIONEM
EPISTOLAE S. PAVLLI
APOSTOLI
AD
COLOSSENSIS
SECTIO II.

12

1740
106

QVAM
P R A E S I D E
D. CAROLO GOTTLOB
HOFMANNO

S. S. THEOLOGIAE PROFESSORE PVBLICO ORDINA-
RIO ET ALVMNOR. REGIO-ELECTORALIVM
EPHORO

IN
ACADEMIA VITEMBERGENSI
D. XV. FEBRVAR. A. R. S. c1o 1o CC XL
H. L. Q. C.

PVBLICE DEFENDET
GOTTLIEB MEZIBRODSZKY

MODRA - HVNGARVS
S. S. THEOLOGIAE CVLTOR.

VITEMBERGAE,
STANNO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELD,
ACADEMIAE TYPOGRAPHI.

